

№ I00028 28.08.2024 ж

Қолайсыз атмосфералық құбылыстар

КУБАЕВА ГУЛЬДЕН ЖЕНИСОВНА

*Атырау қаласы №24 орта мектептің
география пәні мұғалімі*

Бөлім	3.2 Атмосфера			
Педагогтың аты-жөні				
Күні				
Сынып:7	Қатысушылар саны	Қатыспағандар саны		
Сабақтың тақырыбы	Қолайсыз атмосфералық құбылыстар			
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасы на сілтеме)	7.3.2.7 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсынады			
Сабақтың мақсаты	- жергілікті қолайсыз атмосфералық құбылыстар ұғымы мен салдарын түсінеді. -халық пен шаруашылық үшін қолайсыз атмосфералық құбылыстардың алдын алу жолдарын ұсына алады. -карта және кескін карталады шартты белгілер арқылы оқи отырып, қолдана алады.			
Бағалау критерииі	Түсіну: мәтін арқылы қолайсыз атмосфералық құбылыстардың түрлерімен танысады. Қодану: Картамен және кесін картамен жұмыс жасап, оны өмірде қолдана алады . Талдау:қолайсыз атмосфералық құбылыстарды суреттер бойынша ажыратып, себеп-салдарын анықтайды және топтастырады, зияндылығына баға береді.			
Сабақтың кезеңі/ уақыты	Мұғалімнің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Сабақтың басы Ұйымдастыру Кезеңі Қызығушылықты ояту 8 мин.	<u>Сәлемдесу, түгелдеу</u> <i>II. Психологиялық ахуал</i> <i>«Назар сал» әдісі арқылы тақырыпты ашу.</i> <i>Түрткі сұрақтарға қою.</i> ● Көріп отырған суреттер туралы не айта аламыз? ● Қандай қолайсыз атмосфералық құбылыстарды білеміз? Оқушылар пікірі тыңдалады, олар өз ойларын ортаға сала отырып, соңында ортақ бір қорытындыға келеді. Оқушыларды топқа бөлу «Ой тастау» 1 топ – дауыл 2 топ – бұршақ 3 топ – құйын Дағды: оқушылардың зейінін сабаққа шоғырландыру, қызықтыру, білімді шығармашылық тұрғыдан қолдану дағдыларын дамыту мақсатында беріледі . Топқа осылай бөлінуде мақсаттың бүгінгі оқу мақсатымен	Оқушы өз жұбын табады Әдіс арқылы қайталау Сұрақ жауап орындайды	Қол шапалақ	Ұялы телефон Және интернет желілері Кітап
Сабақтың ортасы Жаңа сабақ 30 мин	«Қолайсыз атмосфералық құбылыстар» Оқушыларға сұрақ. Қандай қолайсыз атмосфералық құбылыстарды білеміз? Мұғалім оқушылардың жауабын тындайды, қажет болса түзетіп тұрады. Қолайсыз атмосфералық құбылыстардың тұстарын	Берілген ресурстарды талқылайды Тақырыпқа	Смалитер арқылы ҚБ өзін өзі бағалау	Оқулық, жұмыс дәптерлері , ДК

	анықтай отырып тақырыптың өзектілігін анықтайды. 1) Қолайсыз атмосфералық құбылыстардың тұстарын анықтай алады; 2) Қолайсыз атмосфералық құбылыстарды біледі; 3) Қолайсыз атмосфералық құбылыстарды ажырата алады; «Достық аялдамасы» Жұптық жұмыс. Оқушылар оқулықтарын пайдалана отырып үсік, анызақ, көктайғақ, жел, шанды дауылдар, қуаңшылық, құрғақшылық ұғымдарын өздері оқып бір-біріне түсіндіреді. Мұғалім атмосфералық қолайсыз құбылыстардың зияндылығының әр түрлі салаларға (шаруашылыққа, өнеркәсіпке, жолға, баспанаға) әсер етуіне баға берудің жолын көрсетеді. 1) Қолайсыз атмосфералық құбылыстарды салаларға әкелетін зиян әсерін біледі; 2) Қолайсыз атмосфералық	сай берілген түсініктерді дамыту арқылы, мәтіндегі тапсырмаларды орындау барысында ой өрісін жетілдіру арқылы бәсекелеседі Оқушылар топқа біріктіріледі. (төрт-бес адамнан). Оқушылар өздерінің жұмыстарын таныстыры	ҚБ: «Баспалдақ» әдісі 1. Білім төмен 2. Орта ша 3. Орта шадан жоғары 4.	Ашық сұрап-жауаптар
--	--	--	---	----------------------------

	құбылыстарды ажырата алады; 3) Тақырыпқа қатысты терминдерді мағынасын біледі. Оқушылар бір-біріне түсіндіру арқылы түсініксіз тұстардың анықтайды. Бірін-бірі стикер арқылы бағалайды. «Маған ұнады... себебі», «түсінікті болды.....өйткені.....» «түсініксіз болды.....себебі....» 1) Атмосфералық қолайсыз құбылыстардың зияндылығын біледі; 2) Әр түрлі салаларға (шаруашылыққа, өнеркәсіпке, жолға, баспанаға)әсерін біледі. Мұғалім қорытынды жасайды. IV. «Тапсырмалар аялдамасы»Бекіту кезеңі Тапсырма №1 Жамбыл облысындағы қуаңшылық қаупі қылаң бере бастады. Тыңдалым дағдысы бойынша тапсырма. Сұрақтарға жауап беру. 1. Қуаңшылықтыңсебебі неде?	п сынып алдында қорғайды. Мұғалім қажет жағдайда түзеп, жағымды тұстарын көрсетеді. Кері байланыс береді. Қыс мезгілінде орын алатын оқиғалардан сақтану шаралары қарастырыл ады. Жадынама сурет ретінде беру арқылы қолдану дағдысы қамтылады. Топ мүшелері рөлдерді (уақыт сақшысы, хатшы, баяндамаш ы, төраға, бақылаушы) өзара анықтап алады.	Жоғары ҚБ: Мұғалім тарапын ан жүретін бағалау «Ауыз ша мадақ тау	
--	---	--	---	--

	2. Табиғи апаттың салдары қандай болуы мүмкін? 3. Тапсырыстың қандай бөлігі келіп тұр? 4. Орын алған қуаңшылықтан шешу жолы бар ма? Ұсыныс. 5. Оқушылар бір біріне сұрақ қояды. <u>Қабылеті жоғары оқушыларға арналған тапсырма.</u> <u>Қосымша дифференциялық тапсырмалар:</u> 6. Орын алған мәселенің шешу жолын ұсыну. Трансшекаралық өзендердің басқа проблемаларын көрсету Кері байланыс. Like of like. 1. Қуаңшылықтың себебін біледі; 2. Видеоны көріп шешу жолын ұсынады; 3. Табиғи апаттың салдары қандай болатынын біледі. Оқушылар қуаңшылықтың себеп салдарын анықтайды, қажет болса мәселенің шешу жолын ұсынады. Тапсырма №2 Мәтінмен жұмыс. Бұл тапсырма екі кезеңнен тұрады. Бірінші кезеңде (Ауызша) «Стратегия минута» әдісі қолданылады. Мұғалім оқушыларға	1-топ дауыл,көк мұз,найзаға й 2- топ бұршақ тұман 3- топ құйын, қырау. Оқушылар оқылым дағдысы арқылы мәтінге сараптама жасады. Сараптма жайсай отыра оқу мақсатына қатысты қажетті ақпарат алады. Жауаптар ды салыстыру арқылы өзін бағалайды.		
--	--	---	--	--

	мәтінді оқымай тұрып үш ашық сұрақ қояды. 1. Мәтіннің тақырыбын анықтаңыз; 2. Қуаңшылықтың кері әсерін сипаттаңыз; 3. Қуаңшылықтың әсерін азайту үшін қандай стратегия қоланылады. Мұғалім оқушыларға үш сұрақтың жауабын интарактивті тақтада көрсететеді. (Оқушы өзінің жауабы қаншалықты мұғалімнің жауабына сай болуын көреді, оқушы өзін бағалайды, және сыныптастарының жауаптарын білетін болады) Екінші тапсырма «Жазбаша» «Формула ПОПСА» әдісі бойынша жүргізіледі. Оқушыларға сұрақ қойылады «Сіз тұратын аймақта қуаңшылық кездесе ме?» Жауап беруге төрт-бес минут беріледі, мұғалім жауаптарды жинап алады. Тапсырма № 3 <i>Берілген мәтінді оқып сақтану</i> шараларын ұсын. Жадынама сурет ретінде берілсін. Мұғалім оқушыларға А-2, А-3 қағаздарын, түрлі түсті қалам таратып береді. Оқушылар қысқы мезгілдегі көктайғақ кезіндегі сақтану			
--	---	--	--	--

	шараларын ұсыну кажет. Әр топтың баяндамашысы постер қорғайды.			
Сабақтың соңы Қорытынды Ой толғаныс. Рефлексия 7 мин.	Екі түрлі түсініктеме күнделігі Оқушылардан дәптердің бетін (не таратылып берген парақты) ортасынан вертикаль сызықпен бөлу сұралады. Мәтінді оқу барысында олар:	Бүгінгі сабақтан түйген ойлары мен тұжырымда рына байланысты кері байланыс жасайды.		Рефлексия парағы

АЗАМАТТЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҢ ӘДІСІ МЕН ПРИНЦИПТЕРІ

ЖАҒЫПАР ЖАДЫРА ЖАҒЫПАРҚЫЗЫ

СУЛТАНОВА АЛИЯ ТАБЫЛДИЕВНА

Атырау қаласы, Х.Досмұхамедов атындағы

Атырау университетінің аға оқытушы, заң магистрі

Құқық теориясы курсынан Қазақстан Республикасының құқығы белгілі бір жүйені, құқық салалары деп аталатын ең ірі буындарды құрайтыны белгілі. Құқықтық реттеудің пәні мен әдісі әдетте құқық салаларын ажырату критерийлері ретінде пайдаланылады.

Кез-келген сала сияқты азаматтық құқық тиісті қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық нормалардан тұрады.

Азаматтық құқықтың пәні де қоғамдық қатынастар болып табылады. «Азаматтық құқық» термині ертеде пайда болды. Ол заң ғылымында Ежелгі Рим дәуірінен бері белгілі және латынның *jus civile* – «азаматтық құқық» сөзінен шыққан, ол Рим азаматтарының құқығын білдіреді. Кейіннен бұл термин кеңінен тарады. Ол белгілі бір қоғам өмірінің экономикалық, саяси және мәдени жағдайларының өзгеруіне байланысты оның мазмұны белгілі дәрежеде өзгерсе де барлық құқық жүйелерінде қолданылады.

Қазіргі құқықта «азаматтық құқық» терминінің көптеген мағыналары бар. Бұл, атап айтқанда:

- а) құқық саласы құқық нормаларының белгілі бір жиынтығы ретінде;
- б) ғылым азаматтық-құқықтық құбылыстар туралы білімдер, идеялар, идеялар жүйесі ретінде;
- в) оқу пәні.

Құқық салаларының аражігін ажырату үшін екі негізгі сұрақты нақтылау қажет: құқық саласы қандай қатынастарды реттейді – яғни. құқықтық реттеудің пәні дегеніміз не және ол оларды қалай реттейді - т.б. ең көп қолданылатын құқықтық әдістер қандай немесе құқықтық реттеу әдісі қандай.

Пән мен әдістің көмегімен азаматтық құқықты қазақстандық құқықтың біртұтас жүйесінен бөліп алып қана қоймай, оның азаматтық құқық туралы нақты түсінікті қалыптастыруға жеткілікті болатын белгілерін де анықтауға болады.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, бұл курстық жұмыс азаматтық құқыққа, оны реттеудің пәні мен әдісіне арналатыны анық.

Азаматтық құқықтық қатынастар түсінігі қоғамда орындалатын азаматтық құқықтық әрекеттердің барлық жақтарын қамтыды.

Азаматтық құқықтық қатынастардың субъектілері болып таптық қатынастарға байланысты құқық қабілеттілігінің мазмұны әртүрлі болған жеке тұлғалар (азаматтар) болды.

Азаматтық құқықтардың объектісі – азаматтық құқықтық қатынас туындайтын нәрсе. Азаматтық құқықтың ең көп тараған объектілеріне заттар (оларға, атап айтқанда, ақша, валюталық құндылықтар, бағалы қағаздар кіреді) және заттарға құқықтар жатады. Азаматтық кодексте заттар мен заттарға құқықтардан басқа, объектілердің тағы үш дербес түрі аталды: ақпарат, интеллектуалдық қызмет нәтижелері, соның ішінде оларға айрықша құқықтар (осының барлығы зияткерлік меншік деп аталады), сондай-ақ материалдық емес игіліктер.

Қазіргі уақытта азаматтық заңнама адам өмірінің барлық дерлік салаларын қамтиды. Қазіргі адам азаматтық құқықтың негізгі қағидаларын білуі қажет.

Жоғарыда айтылғандардың барлығынан бұл жұмыстың мақсаты анықталды, ол азаматтық құқықтың түсінігі мен мәнін зерттеу, оның пәні мен әдісін қарастыру болып табылады.

Азаматтық құқық дегеніміз – құқықтық теңдік қағидаттарында оның әртүрлі нысандарындағы мүліктік қатынастарды, тауар-ақша қатынастарын және азаматтардың, ұйымдардың және басқа да әлеуметтік субъектілердің қатысуымен болатын кейбір жеке мүліктік емес қатынастарды тәртіппен реттейтін азаматтық құқық нормаларының жиынтығы. азаматтардың материалдық және рухани қажеттіліктерін неғұрлым толық қанағаттандыру.

Кез келген сала сияқты азаматтық құқық тиісті қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық нормалардан тұрады.

Азаматтық құқықтың пәні де қоғамдық қатынастар болып табылады.

Сондықтан субъект ұғымы азаматтық құқық нормаларымен қандай қоғамдық қатынастар реттеледі деген сұрақпен тығыз байланысты. Азаматтық құқықпен реттелетін қоғамдық қатынастардың шеңбері әдеттен тыс кең.

Кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын азаматтар мен ұйымдар бір-бірімен үнемі азаматтық құқық нормаларымен реттелетін қоғамдық қатынастарға түседі. Азаматтар күнделікті өмірде әртүрлі ұйымдардың қызметтерін пайдалана отырып, азаматтық заңнамамен реттелетін қоғамдық қатынастарға да түседі. Азаматтық құқық нормалары азаматтардың өздері арасында мерзімді түрде туындайтын қатынастарға да қолданылады. Мысалы, олар несиелік, мүліктік жалдау, сыйға тарту және заңмен тыйым салынбаған басқа шарттарды жасаған кезде.

Азамат туралы оның ар-намысына, қадір-қасиетіне немесе іскерлік беделіне нұқсан келтіретін шындыққа жанаспайтын мәліметтерді тарату нәтижесінде туындайтын қатынастарды азаматтық құқық реттейді. Сонымен қатар, азаматтардың қатысушылары болатын барлық қатынастар азаматтық заңнамамен реттеле бермейді.

Осылайша, азаматтар тиісті өкілді биліктің органдарына депутаттарды сайлау арқылы азаматтық емес, мемлекет реттейтін қоғамдық қатынастардың қатысушыларына айналады. Екінші жағынан, азаматтық құқық азаматтар мүлде қатыспайтын осындай қоғамдық қатынастарға да таралады. Осылайша, азаматтық құқық нормалары өнеркәсіп өнімдерін өткізу, осы жүкті сақтандыру және жеткізілген өнім үшін төлемдерді жүзеге асыру процесінде туындайтын ұйымдар арасындағы қатынастарды реттейді .

Азаматтық-құқықтық реттеудің пәні:

мүліктік қатынастар;

жеке мүліктік емес қатынастар.

Меншік қатынастары – өндіріс құралдарын, халық тұтынатын тауарларды және басқа да материалдық игіліктерді пайдалану, беру дербестігіне қатысты нақты ерікті экономикалық қатынастар.

Мазмұны бойынша мүліктік қатынастар екі топқа бөлінеді:

мүліктік қатынастар;

тауар айналымы саласындағы қатынастар.

Меншік қатынастары, яғни. мүлік, белгілі бір тұлғалар арасындағы материалдық игіліктердің қалыптасқан бөлінуін көрсетеді. Олар статикалық сипатқа ие, өйткені олар тиісті меншік иелерінің материалдық игіліктерді иеленуін қамтамасыз етеді.

Тауар айналымы сферасындағы мүліктік қатынастар – материалдық игіліктерді бір субъектіден (өндірушілерден) басқаларға (тұтынушыларға) берумен байланысты қатынастар.

Жеке мүліктік емес қатынастар. Бұл ретте біз жеке тұлғадан бөлінбейтін игіліктерге жеке, мүліктік емес құқықтарды айтамыз: өмір, денсаулық, ар-намыс, қадір-қасиет, есім, авторлық. Олар тұлғаны дараландырады, оның қоғам тарапынан моральдық бағасын береді.

Бұл құқықтар топтарға бөлінеді:

- меншікке байланысты жеке құқықтар, мысалы, ғылым, әдебиет, өнертабыс саласындағы туындылар авторларының жеке құқықтары;

меншік құқығына қарамастан пайда болатын жеке құқықтар, т.б. олармен байланысты емес, мысалы, атауға құқығы, ар-намысы, қадір-қасиеті.

Азаматтық құқықтық реттеу нысандарының бірегейлігі азаматтық құқықта жеке және ұжымдық тұлғалардың мінез-құлқын қалыптастырудың құралдары мен шараларын қамтитын әдіс болып табылады. Азаматтық құқықтық реттеу әдісінің ерекшеліктері қазіргі азаматтық құқық субъектілерінің жалпы құқықтық жағдайынан, заңды фактілердің ерекшелігінен, азаматтық заңнаманың позитивті принциптерінен, азаматтық-құқықтық ықпал етудің ерекшеліктерінен көрінеді. Азаматтық құқықтар мен міндеттер субъектілерінің жалпы құқықтық жағдайы. Азаматтық құқықтың субъектілері заң ғылымында бір-біріне қатысты бірдей жағдайда болады. Құқықтық теңдіктің мазмұны әрбір тараптың өз құқықтары мен міндеттерінің жиынтығы болуы және екіншісіне бағынбайтындығы.

Заңды фактілердің ерекшелігі. Белгілі бір құқық саласына тән заңдық фактілердің шеңбері, сайып келгенде, онымен реттелетін қоғамдық қатынастардың сипатымен анықталады.

Азаматтық құқықтар мен міндеттерді туындататын сипаттамалық құқықтық фактілер – бұл азаматтар мен ұйымдардың іс-әрекеттері азаматтық құқықтағы диспозитивтік принциптер заңда белгіленген шекте мінез-құлықтың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік береді, сондай-ақ тиісті жағдайларда азаматтық құқықтар мен міндеттердің мазмұнын, субъективті құқықтарға өз қалауы бойынша билік ету. Диспозитивтік нормалардың нормалары құқықтық қатынастарға қатысушылардың өз еркімен осы нормада қамтылған мәселе бойынша басқа шарт әзірлемеген жағдайларда ғана қолданылады.

Азаматтық ықпал ету шараларының ерекшеліктері. Азаматтық құқықпен реттелетін қатынастардың мүліктік сипаты азаматтық-құқықтық ықпал ету шараларының және, атап айтқанда, жауапкершіліктің қалпына келтіру қызметін, сондай-ақ оның нысандарын: қалпына келтіру, зиянды өтеу, айыппұлдарды төлеуді алдын ала анықтайды. Азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің қалпына келтіру функциясы азаматтық құқықта кінәсіз жауапкершіліктің бірқатар жағдайларында бар екендігін көрсетеді.

Азаматтық құқықтың функциялары азаматтық-құқықтық реттеу пәніне кіретін қоғамдық қатынастардың мазмұнымен айқындалатын азаматтық құқық нормаларының әсер етуінің белгілі бір бағыттары болып табылады.

Онда: реттеуші, қауіпсіздік, профилактикалық-ағартушылық және профилактикалық-ынталандыру функциялары.

Реттеушілік функцияны жүзеге асыру азаматтық құқық нормаларымен мүліктік, тауар-ақша, мүліктік емес жеке қатынастарды реттеуді қамтамасыз етеді. Қауіпсіздік функциясы бұзылған субъективті мүліктік және жеке құқықтарды қорғауды қамтамасыз етеді.

Профилактикалық және тәрбиелік әсерге азаматтық-құқықтық жауапкершілік институты арқылы қол жеткізіледі. Жауапкершілік туралы азаматтық-құқықтық нормалардың болу фактісінің өзі азаматтардың құқықтық санасына оң әсер етеді, оларды құқық бұзушылық жасаудан тежейді әр түрлі азаматтық құқық құралдары арқылы мемлекетті ең жалпы құқықты жария және жеке деп бөлу.

Бұл бөлініс құқықтың тарихи дамуы нәтижесінде пайда болды және оны тұжырымдаудағы кейбір айырмашылықтарға қарамастан, оның негізін жария құқық ең алдымен ұлттық мүдделер саласы болып табылатындығында, орталықтандырылған және императивті болып табылатындығында көретін

көптеген ұрпақтардың заңгерлері мойындайды. реттеу кеңінен қолданылады, ал жеке құқық жеке тұлғалардың мүдделерінің саласы болып табылады және бұл жерде құқықтық орталықсыздандыруға жол беріледі, ол теңдік, дискрециялық, кәсіпкерлік пен келісім-шарт бостандығы принциптерін кеңінен қолдануда көрінеді.

Сонымен, жария құқық билік қатынастарының саласы болып табылады. Оған мемлекеттік құқық, әкімшілік құқық, экологиялық құқық, бюджет құқығы, салық құқығы, қылмыстық құқық, сот ісін жүргізу сияқты салалар кіреді. Жеке құқық – тараптардың құқықтары тең болатын сала.

Жеке салаға азаматтық, отбасылық және белгілі бір дәрежеде еңбек құқығы жатады. Осы салалардың әрқайсысында басқа құқық саласын реттеу әдістерін қолдануды жоққа шығармайтын құқықтың жария және жеке болып бөлінуі қазіргі заманғы құқықтық механизмнің негізгі міндеттері мен жалпы белгілерін дұрыс бағалауға және түсінуге мүмкіндік береді, сонымен қатар заңнаманы әзірлеуде де, құқық қолдану қызметінде де туындайтын көптеген жалпы құқықтық мәселелерді шешуге ықпал етеді.

Сонымен қатар, құқықты жария және жеке деп бөлудің маңыздылығын асыра көрсетуге болмайды, бұл соңғы жылдары жиі жасалуда, өйткені мұндай бөлу жалпы сипатта болады, заңнаманың жүйесі мен мазмұнына тікелей әсер етпейді және жеке құқықтық институттардың ерекшеліктерін және жекелеген мемлекеттердегі экономикалық дамудың нақты барысын көрсететін ауытқулар мен ерекшеліктер.

Азаматтық құқық – қазіргі қоғам өмірінің барлық жақтары үшін, әсіресе Қазақстан экономикасының нарықтық экономикаға көшу жағдайында үлкен маңызы бар жеке құқықтың негізгі саласы. Бұл азаматтық құқықтың пәні болып табылатын қоғамдық қатынастардың маңыздылығы мен ауқымдылығына, оның нормаларын әзірлеуге және олардың күнделікті практикада қолданылуына, сондай-ақ азаматтық құқықтың категориялары мен тәжірибелерін байланысты салаларда (экологиялық, отбасылық) пайдаланумен байланысты. , еңбек құқығы).

Азаматтық құқықтың оның табиғатын, мақсатын және құқықтық белгілерін анықтайтын негізгі пәні нарықтың мүлкілік қатынастары болып табылады, оны заңнамада және әдебиетте экономикалық, кәсіпкерлік және шаруашылық деп те атайды.

Қазіргі мемлекетте мүліктік қатынастар азаматтардың, заңды тұлғалардың, мемлекеттік органдар мен субъектілердің арасында дамиды. Оларды жалпы түрде әртүрлі мүліктік игіліктерді (табиғи ресурстар, заттар, жұмыстар, қызметтер, ақша және т.б.) пайдалануға байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар ретінде анықтауға болады. Осы жалпы анықтамадан-ақ мүліктік қатынастардың алуан түрлі екені және мемлекет өмірінің әртүрлі салаларында туындайтыны анық байқалады. Олардың негізгі және маңызды тобына нарық субъектілерінің өздері өндіретін тауарларды және олар көрсететін қызметтерді өткізуге байланысты қатынастары жатады.

Азаматтық құқық саласы ретінде тарихи түрде дамыды, оның пәні нарықтың мүліктік қатынастары, т.б. айырбаспен байланысты және тауар-ақша сипаты бар қатынастар.

Мұндай мүліктік қатынастарды құқықтық реттеу принциптері Рим мемлекетінде (б.з. 1 ғ.) дамыды, өте сәтті болып шықты және, әрине, қазіргі заманғы елдердің көпшілігінде өте маңызды өзгерістермен қолданылады. Азаматтық құқықтың көптеген концепцияларындағы бірлік және кәсіпкерлер арасындағы халықаралық экономикалық қатынастарды, сондай-ақ шетелдік инвестицияларды тартуды айтарлықтай жеңілдететін шетелдік тәжірибені пайдалану мүмкіндігі мен орындылығы осыдан туындайды.

Жалпы алғанда, азаматтық заңнаманың негізгі қағидаттары АҚ-ның 2-бабында бекітілген, онда азаматтық заңнама онымен реттелетін қатынастарға қатысушылардың теңдігін, меншікке қол сұғылмаушылықты, шарт жасау бостандығын тануға негізделеді деп көрсетілген. , жеке істерге ешкімнің озбырлықпен араласуына жол бермеу, азаматтық құқықтарды кедергісіз жүзеге асыру, қалпына келтірілген бұзылған құқықтарды қамтамасыз ету, оларды сот арқылы қорғау қажеттілігі.

Азаматтық кодексте бекітілген негізгі қағидаларды аша отырып, әдебиетте кәсіпкерлер мен тұтынушылардың құқықтарын қорғау, несие берушілердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау, азаматтық құқықтарды қорғау принциптері де айқындалады. Азаматтық кодекстің 8-бабының 5-тармағында азаматтар мен заңды тұлғалардың басқа адамға зиян келтіруге, құқықтарды өзге де нысандарда теріс пайдалануға, сондай-ақ оның мақсатына қайшы келетін құқықтарды жүзеге асыруға бағытталған әрекеттеріне жол берілмейтіні

көрсетілген.

Азаматтық кодекстің 8-бабының 4-тармағына сәйкес азаматтар мен заңды тұлғалар өз құқықтарын жүзеге асыру кезінде заңнамада қамтылған талаптарды, қоғамның адамгершілік қағидаттарын сақтай отырып, адал, парасатты және әділ әрекет етуге, ал кәсіпкерлер – сонымен қатар іскерлік этика ережелері. Бұл міндеттемені шартпен алып тастауға немесе шектеуге болмайды. Азаматтық-құқықтық қатынастарға қатысушылардың іс-әрекеттерінің саналылығы, парасаттылығы және әділдігі көзделеді. Судьялар, алайда, адалдық принципіне сүйене отырып, тараптар жасаған келісімге түзетулер енгізеді. Азаматтық заңнама – азаматтық құқық нормаларын қамтитын нормативтік құқықтық актілердің жиынтығы. Азаматтық құқықтың негізгі қайнар көзі Қазақстан Республикасының Конституциясы болып табылады, ол барлық меншік нысандарының теңдігін және кәсіпкерлік қызметпен айналысу құқығын бекітеді . .

Ең маңызды және жүйе құраушы заңнамалық акт 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданып, 1995 жылғы 1 наурызда қолданысқа енгізілген Жалпы бөлімнен тұратын Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі; және 1999 жылғы 1 шілдеде қабылданған және қолданысқа енгізілген Ерекше бөлім.

Алайда азаматтық құқық қоғамымызда туындайтын мүліктік қатынастардың барлығын емес, мүліктік-құндық қатынастар деп аталатын олардың белгілі бір бөлігін ғана реттейді. Мүліктік-құндық қатынастарға ең алдымен тауар-ақша қатынастары жатады.

Қазақстан Республикасының азаматтық құқығының қағидалары бұрынғы кеңестік азаматтық құқықтың негізінде құрылған қағидаттардан түбегейлі ерекшеленеді. Сол кездегі қоғамдық қатынастардың сипатын білдіріп, оларды нығайту мен қорғауға баса назар аудара отырып, кеңестік кезеңдегі азаматтық құқық мемлекеттік меншіктің оның барлық мемлекеттік емес түрлері мен нысандарынан үстемдігі, міндетті түрде бағынуы сияқты принциптерге құрылды. азаматтық-құқықтық шарттарды жасауда, түсіндіруде және орындауда жоғарыдан берілген жоспарлы тапсырмаға, экономикалық қатынастарда бәсекелестікке жол бермеу және т.б. Бұл принциптердің барлығы экономиканы реттеудің орталықтандырылған, әміршіл-әкімшілік жүйесін көрсетті және осы жүйемен бірге өткен тарихқа айналды .

29.08.2024 ж № Y00056

Regular and irregular verbs

ҚАЙРЕКЕШОВА МАЙРА ШЫНЫБЕКҚЫЗЫ

Атырау қаласы

№24 орта мектептің

ағылшын тілі пән мұғалімі

Unit of a long term plan:		School:		
Date:		Teacher name:		
Grade:		Number present:	Absent:	
Lesson title				
Learning objectives				
Lesson objectives	- Demonstrate an understanding of the past simple tense. - Demonstrate the ability to apply knowledge of verb forms in a group setting. - Apply knowledge of past simple forms of verbs in completing sentences.			
Plan				
Stages / Time	Teachers actions	Students actions	Assessment criteria	Recourse
Start 3 min Beginning 7 min	Greeting and dividing into groups. Prepare bracelets with the words "Regular" and "Irregular" clearly labeled. Distribute the bracelets to students randomly as they enter the classroom. Clearly mark two distinct areas in the classroom, one labeled "Regular" and the other labeled "Irregular." Instruct students to choose the area that corresponds to the word on their bracelet. Encourage students to take a moment to reflect on why they chose "Regular" or "Irregular."	Each student will receive a bracelet labeled either "Regular" or "Irregular." Choose the bracelet that corresponds to your preference or what you feel represents you. Once you have your bracelet, go to the designated area in the classroom labeled with the chosen category (Regular or Irregular). Stand or sit in that area with fellow students who made the same choice. Be ready to share briefly why you chose "Regular" or "Irregular" when prompted by	At the organization moment T tries to award active Ss.«The praise» method is used to evaluate Ss with phrases like: “Good job! Well done!”	Bracelets

	Initiate a brief discussion or ask for volunteers to share their reasons for choosing a particular category. Use this activity as an icebreaker or a fun way to engage students at the beginning of a lesson or class session. New theme Past simple ,regular and irregular verb Choose a video that effectively explains and illustrates the concepts of past simple, regular, and irregular verbs. Prior to showing the video, briefly introduce the objectives of the lesson and the importance of understanding these grammar concepts.. During the video, pause at key points to ask questions, check for understanding, or discuss examples with the students	the teacher. Students will be prepared to watch a video on past simple, regular, and irregular verbs. Keep a notepad ready to note key points and examples. Actively participate in the class discussion prompted by the teacher. Utilize the video to enhance your understanding of past simple, regular, and irregular verbs. Be ready for any follow-up activities to reinforce your learning.		Video https://youtu.be/uQ7T24kadss?si=sjo584pJhh-V11K
Main part 30 min	Task 1 Individual work Read the questions (Past simple) and choose the correct options. Share the PPT game with the students. Emphasize the importance of carefully reading each question related to past simple. Instruct students to choose the correct options presented in the game. Encourage students to consider the context and verb forms when making their selections	Carefully read each question related to past simple. Choose the correct options presented in the game. Consider the context and verb forms before making your selection. Take note of your answers for each question. Once you have completed all the questions, review your choices. Be prepared to discuss your responses with the class or the teacher.	-can read and understand the questions; -can choose correct answers;	PPT

	Task 2 Group work Read the verbs and select in correct table of regular or irregular verbs. Prepare a football-themed poster with verbs. Divide students into groups. Instruct groups to categorize verbs as regular or irregular. Encourage discussions and consensus within groups. Monitor activities and provide guidance. Facilitate a class discussion for groups to share categorizations. Reinforce the concept of regular and irregular verbs. Offer additional explanations or examples as needed. Task 3 Pair work Complete the sentences with the past simple forms of the verbs in brackets. Prepare owls with sentences and past simple verb gaps. Instruct students to pair up for the activity. Provide each pair with an owl. Ask students to identify and complete the sentences with the past simple forms of the verbs in brackets.	Engage actively with the PPT game to reinforce your understanding of past simple verb usage. Ss examine the football poster with verbs on the balls. Read each verb and decide if it's regular or irregular. Discuss and agree on the categorization as a group. Consider the past tense forms for accurate classification. Organize verbs into the correct tables. Ss engage actively with group members for a better understanding of regular and irregular verbs. Ss choose an owl with sentences. Identify and complete the sentences with the past simple forms of the verbs. Discuss their choices with your partner. Ss engage actively with your partner to reinforce understanding.	-can translate the verbs; -can identify the regular and the irregular verbs; -can understand the sentences; -can complete	Poster Owls and letters
--	---	---	---	---------------------------------------

	Task 4 Individual work Spin the wheel and translate the sentences. Prepare a virtual or physical spinning wheel with numbered sections corresponding to the sentences provided. Assign each student a turn to spin the wheel and translate the selected sentence into their native language. Encourage students to focus on accurate translation, particularly capturing the past simple tense. After the activity, have students share their translations, discussing any challenges or interesting observations. Use this activity to reinforce the understanding of past simple tense in a practical and engaging way.	Use the task for practice and application of past simple verb forms. Ss spin the wheel to randomly select a sentence from the list provided. Translate the selected sentence from English to your native language. Pay attention to the verb tenses, especially the past simple, in your translation. Write down both the original English sentence and your translated version. Repeat the process for at least five sentences.	-can read and translate the sentence;	Fortune wheel
End 5 min	Reflection Draw the face and write your reflection to the lesson			

**Құндылық-сынып жетекшінің ата-аналармен және оқушылармен
жүргізетін ағарту жұмысының негізгі формалары**

ТІЛЕКБАЙ АЛМАГҮЛ ТІЛЕКБАЙҚЫЗЫ

**Атырау қаласы
Алмалы орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі**

МЕКТЕПТІҢ ЖҮРЕГІ ДЕ, ТІРЕГІ ДЕ МҰҒАЛІМ

Осы орайда «Өрлеу» АҚ біліктілікті арттыру ұлттық орталығы АҚ филиалы «Атырау облысы бойынша кәсіби даму институтының» ұйымдастыруымен бастауыш сынып мұғалімдеріне арналған «Бастауыш мектепте құндылыққа бағдарланған тәсілді жүзеге асыру» тақырыбында курста дәрістеме алдым.

Өсіп келе жатқан ұрпақ-адамзаттың болашағы, жалғасы. Артта өсіп келе жатырған ұрпақ саналы болса, адам баласының жер бетінде жасауыда сан ғасырға жалғаса береді. Білім күші құдіретті. Еліміз егемендігін алып, тәуелсіздік туы биікке көтерілген қазіргі кезеңде бүгінгі ұрпақтың қоғамымыздағы жаңару процесін жүзеге асыруда жүргізген жұмысы ұшан-теңіз.

Жеке ел болып дербес даму жолына түскен осы бастамамызды баянды етіп, нығайта түсуде жеткіншектерге жүктелер міндет те ерекше үлкен.

Ал еңсе тіктеген Қазақстандай жас мемлекет үшін бұл міндет ауқымдала түспек. Өйткені Отанымыздың, қоғамымыздың келешектегі шын жанашыры да, арқасүйері де осынау жас ұрпақ арасынан шықпақ. Демек оларды лайықты ізбасар етіп дайындау, тәрбиелеп шығару үшін білім ордаларындағы білім, тәрбие жұмыстарын күшейтіп, ұлттық ұлағаттылыққа баулу құндылықтары, өсіру міндеті алда тұр.

Адамзатты тәрбиелеу өте ұзақ және күрделі процесс. Жеке бастың қалыптасуы, оның рухани жағынан дамуы бала кезден бастау алады. Жас шыбық иілуге қандай икем болса, бала да тәрбиені қабылдауға сондай бейім.

Соңғы жылдары жалпы білім беретін мектеп пен жалпыға бірдей орта білім беру ісін дамыту, жаңарту проблемаларының ауқымдылығы соншалық, оған жас ұрпаққа білім беру саласында жүрген азаматтармен қатар, ұлт тәрбиесіне бейжай қарамайтын әрбір адам өз үлесін қосуда.

Осыған орай жоғарыда аталып өткендей дәріс алған курста бұрындары сол институт педагогтары барынша тәжірибелер мен теорияны ұштастырып тәлім беретін.

Бұл жолы бәрі басқаша. Атырау қаласындағы Д.Қонаев атындағы
.....бастауыш сынып мұғалімі Тойдық Ғаниқызы дәріс

берді. Теория, методикасымен қатар өзінің күнделікті бастауыш сынып оқушыларымен жүргізген жұмыстарымен ұштастырып, аудиториядағы тыңдаушылардың алған білімдерін тереңдетіп қана қоймай арамызда жан-жақты пікірталастар, бәсекелестік бағытында өткізіген көрнекі ашық сабақтар, тірбиелік шаралар өзіндік ерекшеліктерімен айшықтала түсті.

Ия, С.А. Назарбаеваның «Ұстаздан ұлағат» атты кітабында: «Тәрбие дегеніміздің өзі, ең алдымен, баланың сезімін оятып, әсершілдігін дамыту, сезімді тәрбиелеу-баланы қоғамдық мәні бар, адамдарға жақсылық әкелетін қылық-қасиеттерден рахат, қуаныш табуға баулу деген сөз. Ал парасаттылық дегеніміз адамға қызмет ету, -деп жолдағандай атадан балаға ұласатын асыл құндылықтар үлкендердің әңгімесінен, іс-қимылынан танылып, сезім арқылы жүректен жүрекке берілуінің дәлелі ретінде осы курс тыңдаушылары өз тәжірибелерімен бәсекелестік бағытта бөлісті.

Тіпті уақытымыз тапшылығына қарамай өткізген көрнекі ашық сабақтар, тәрбиелік шаралардың куәгерінің бірі - тыңдаушы Б.Бегалиев мектебінің мұғалімі Гауһар Бекбауованың дүниетану пәнінен «Дұрыс тамақтана білесіз бе?»; Абай орта мектебінің тыңдаушысы Есқалиева Жұмагүлдің әдебиеттік оқу пәнінен «Бала Абай»; басқада жан-жақты :Кайрлиева Карлығаш, Еңсегенова Жайнагүл, Кенжебаева Гулнара, Мусина Әлия, Ибраймова Альбина, Утеева Үміт, Сарсемалиева Әлия, т.т. тыңдаушы-әріптестеріміздің есімін мақтанышпен айтуға болады.

Тулекенова Шынардың «Отбасылық құндылық-тәрбие негізі» тақырыбы; Қосалиева Айнұрдың ата-анамен өткізген «Сенім арту-жетістік кепілі» Қиын жағдайда баланы қалай қолдаймыз? Әдепті бала арлы бала, әдепсіз бала сорлы бала. Сабақтың мақсаты: ата-аналардың әртүрлі жағдайларда балаға тиімді көмек көрсетуге дайындығын қалыптастыру.

Міндеттері:

*аналардың баласына қандайда бір қиын жағдайда дұрыс және жедел көмек көрсетуге деген ұмтылысын ынталандыру

*ата-аналардың қиын жағдайлардың түрлері және оларға тап болған балаларды қолдаудың тиімді тәсілдері туралы түсініктерін кеңейту

*қиын жағдайларды шешу кезінде ата-аналардың баланың күшті тұстарына сүйену дағдыларын дамыту бағытында өтсе,

Группа старостасы Сарғожина Назгүл өзінің көшбасшылық қызметін жан-жақты әріптестерімен тіл табысып, өзіндік сабырлыда, тиянақты іс-әрекетімен ақпараттық әрбір жағдайаттардан шыға білді.

Тренеріміз Тойдық Ғаниқызының әрбір өткізген жаңа тақырыбын заманауи бағытты сырлы да, жағымды дауысымен өзінің күнделікті сабағымен

байланыстыра отырып тыңдаушылардың ойына ой салатындай өз-ара пікірталасқа ұштасып, түрлі ситуациялардан шығу символикасын көрсете білді. Сонымен қатар өткізген бір күндік семинарында

«SWOT»-талдау тәжірибесімен бөлісті. Бастауыш мектептерінде құндылықтарды іске асыру үшін Action reseapsh, Lesson study, Hearninq stady зерттеулеріне тоқталып өтті. Қуып жету объектісі, қалып қою қозғалысы, «Өткізіп алған кезеңдерді қалпына келтіру» практикумы бойынша тапсырмалар орындадық.

«Жоспарлау парағы» тәжірибесі бойынша П. Дадилдің нұсқаулығы бойынша және жоспарлау парағын тотыру өте қызықты өтті.

Тәрбие бағытында Ар-ұят, талап, ұлттық мүдденің өзіндік ерекшеліктерін айқындап көрсете білді.

Сандық білім беру, жазалау, талап құндылығы, смартфонсыз қоғам, төрт портрет тәжірибесі семинардың ерекше реңін келтіргендей болды.

Сондықтан «Өрлеу» АҚ біліктілікті арттыру ұлттық орталығы АҚ филиалы Атырау облысы бойынша кәсіби даму институтының директоры Даулетова Роза ханымға және есімі өзіне сай Тойдық Ғаниқызына алғысымыз шексіз.

Курс басталған сәтте және қорытындыға таянғанда екі рет тест тапсырып өте жоғары балл жинауымыздың өзі тренер мен тыңдаушының тығыз байланысу арқылы өз-ара түсіністігінде, өз маманының майталман тұлға ретінде жетістігіміздің куәсі.

- КУБАЕВА ГУЛЬДЕН ЖЕНИСОВНА
- ЖАҒЫПАР ЖАДЫРА ЖАҒЫПАРҚЫЗЫ
- СУЛТАНОВА АЛИЯ ТАБЫЛДИЕВНА
- ҚАЙРЕКЕШОВА МАЙРА ШЫНЫБЕКҚЫЗЫ
- ТІЛЕКБАЙ АЛМАГҮЛ ТІЛЕКБАЙҚЫЗЫ